

Milují pohyb bez ohledu na roční období

Aljašský
malamut
při letním
osvěžení

Psí lelkování aneb Saňoví psi v létě

Odedávna platilo pravidlo, že saňoví psi léto proleží a prospí ve stínu a vstanou jen proto, aby se nabaštili. Ostatně vžitou praxi utvrdzovaly i cestopisy cestovatelů, kteří po nějakou dobu žili v severských končinách.

luité a Indiáni severní tajgy a tundry se skutečně o své psí pomocníky v létě příliš nestarali. Často je v létě vypustili na říční ostrov a zanechali jejich osudu; v lepším případě je občas přijížděli v kanoích nakrmit masovým odpadem či rybami. Helge Ingstad, který mezi kanadskými Indiány žil po několik let v první polovině 20. století, ve své knize Lovci kožišin píše: „Psi jsou (rozuměj v létě - pozn. aut.) všude. Kam se jen hnete, klopýtáte přes vyhladovělá, na kost vyhublá psí stvoření. Mnozí leží s toporně nataženými nohama a vyhřívají se, jiní se plíží kolem stanů, pátrajíce po kořisti. Naskytne-li se jim příležitost, vklouznou bleskurychle dovnitř a pokusí se uloupit něco na zub. Pak se za nimi vrhne skwó se sněžnicemi, mísa-

mi nebo s tím, co je po ruce, a za žalostného vytí nastane ústup.“ Musheři obvykle ctí „zákon“, že se svými psy netrénují, když vzdušná teplota přesáhne +15 °C, neboť hrozí akutní nebezpečí přehřátí jejich psích atletů. Je třeba tedy skutečně prázdniny prolekovat? Určitě nikoliv, jen se musíme přizpůsobit a změnit naše návyky z chladnějších ročních období.

Plemena

K tradičním plemenům vhodným pro saňový sport patří známí „chlupáči“ severských tažných plemen: sibiřští hasky, aljašští malamuti, samojedové a grónští psi. V počátcích mushingu (sportu psích spřežení) v Česku, respektive v bývalém Československu, byli rovněž často využí-

váni i čeští horští psi a českoslovenští vlčáci. Tato plemena už však na závodech v současnosti takřka nejsou vidět. Teprve později se na naší „mushingové scéně“ objevili alaskani (alaskan husky - psi bez průkazu původu, kteří byli vyšlechtěni jako specialisté na mushing). Celosvětovým hitem posledních let jsou tzv. evropské saňoví psi (psi bez průkazu původu), kteří byli vyšlechtěni z ohařů s příměsí krve například grejhaundů či pointerů atd.; EHS jsou považováni za skutečné „psy formule 1“ - pro svou chuť do práce a nepřekonatelnou rychlost (zejména na sprintových tratích). V individuálních mushingových disciplínách (například v canicrossu, bikejoringu, skijoringu a scootery) jsou někdy ojedinele využívána i další plemena psů

(například border kolie, pitbulové, irští setři, pointři, dobrmani, němečtí ovčáci atd.). Dog-trekkingu se věnují kynologové s celou plejádou psích plemen od těch nejmenších (pražský krysářík) až po ty největší (leonberger či německá doga).

Nejsou pro každého

Domyslíme-li toto poněkud povrchní tvrzení, dojdeme k závěru, že žádné psí plemeno (ostatně tak jako jakýkoliv pes včetně voříšků) není pro každého! Každé plemeno má svá specifika, genetické poselství a účel - stejně jako každý dopis mívá svého adresáta. Vybírat si psí plemeno jen podle exteriéru bývá ošidné a chybné rozhodnutí přináší starosti a zklamání člověku i zvířeti.

Saňoví psi jsou svobodomyšlné bytosti s vlastní (docela tvrdou) hlavou a jsou nabití energií a čínorodostí, kterou si musejí „vybít“ v práci. Pokud práci nemají, odreagovávají si svou energii na něčem jiném, což se člověku většinou nelíbí. S tím musí nový potenciační majitel počítat. Těmto psům je třeba věnovat množství času a láskyplné energie. A také vlastního potu - neboť musíte být těmto psům dobrými a výkonnými sparringpartnery. Pro pecivály stejně jako pro příliš zaměstnané lidi s minimem volného času se saňoví psi rozhodně nehodí. Navíc tato plemena jsou psi typicky smečkového typu, jinými slovy - milují život ve smečce (a v samotě, stejně jako jejich předkové - vlci, strádají!). Není však nezbytně nutné chovat dva a více saňových psů; „saňáci“ totiž respektují vhodné partnerství i s jiným psím druhem: tak například moje první aljašská malamutka Beryl uzavřela šťastné (a bezproblémové) celoživotní partnerství s irským teriérem Andym.

V každém případě však chov saňových psů vyžaduje od člověka bezbřehé porozumění, trpělivost a lásku, důsledné a neúplatné vedení a spousty aktivního pohybu a zábavy. Odměna, které se dobrému majiteli od jeho volnomyšlenkářských psích partnerů dostane, je nezměřitelná...

Letní aktivity

V létě saňové psy zpravidla do tréninkových vozíků nezapřaháme. Vyšší vzdušná teplota je pro větší fyzické zatížení tabu. V časných ranních a podvečerních hodinách, kdy sluneční zář pomine, se však nemusíme vzdávat canicrossu, bikejöringu či scooteru. (Letní sezony mohou využít i specialisté výhradně na mushing k výchově nových lídrů - vůdčích psů. Právě individuální disciplíny - canicross,

bikejöring i scooter - jsou skvělou příležitostí k dokonalému zvládnutí povelů na změnu směru /Gee = dží - povel pro odbočení vpravo; Haw = hó - povel k odbočení vlevo; i k dalším povelům potřebným pro mushing.) V každém případě však - s ohledem na teplotu - výrazně zkrátíme tréninkovou vzdálenost i tempo výkonu. Zlaté pravidlo zní: nesledujte stopky (!), sledujte pohodu a momentální dispozice svého psa! Na zvyšování výkonu začněme myslet až za - pro náš sport - příznivějšího počasí, tedy zpravidla s nadcházející podzimní sezo-

nou (kdy již také začínáme zapřahat saňové psy do tréninkových kár). I v letním období se samozřejmě nemusíme vzdávat dog-trekkingu (dokonce i v létě nám kalendář akcí tohoto stále oblíbenějšího kynologického sportu nabízí konkrétní závody). Při dog-trekkingu však pochopitelně nemusíme myslet pouze na závody, ale především na naše vlastní individuální výpravy. Při jejich pečlivém plánování použijeme nejen vlastní mozek, ale i turistické mapy. Máme-li možnost, dáme přednost horským krajinám s nadmořskou výškou nad 1000 m n. m. (kde je zpravidla vždy výrazně chladněji). České a zejména slovenské hory nám nabízejí nesčíslné množství vynikajících možností. I zde však při plánování denních etap budme střízliví a nikoho se nesnažme ohromit počtem zdolaných kilometrů: nejde nám přece o čísla, nýbrž o příjemné zážitky a o pohodu svou i našich psích přátel. Při studiu mapy věnujme maximální pozornost potokům, říčkám, rybníkům, jezírkům a studánkám - za teplého počasí jsou spásou našich psů. Příjemné ochlazení našich (nepotících se) čtyřnohých kamarádů dělá s jejich kondicí a dobrým pocitem skutečné zázraky! Za teplého počasí využijeme všech možností koupele našich pejsků v přírodních (nezávadných!) tocích. Psi se na rozdíl od nás neochlazují pocením (kromě potních žláz mezi prsty na tlapkách) a vodní koupel je pro ně životodárná. U „vášnivých psích plavců“ - to není problém - do každého vodního žvlu se vášnivě a s nadšením vrhají. Jsou však i psi, kteří plavání nijak nemilují: ty alespoň ochladíme (za laskavého konejšení) důkladným poléváním.

**Dobře
vychovaného
seveřana
zvládne
i dítě**

Pitný režim

Pitný režim svých psů (ostatně - stejně jako svůj vlastní) musíme důsledně dodržovat po celý rok. V létě jej povyšme na „hrdelní zákon“; je pro zdraví psů životně důležitý. Abychom si byli jisti množstvím přijatých tekutin, můžeme si pomoci masovým vývarem, který psi nadšeně a s rozkoší vychlemtají. I na túrách nám bude masový vývar významným „napájecím“ pomocníkem: postačí vývar v litrové plastové láhvi, který při napájení ředíme pitnou vodou. Pouhá litrovka vývaru tak vystačí i při častém napájení na dobrou stovku našlapaných kilometrů. Psu totiž většinou k nadšenému pití většinou postačí jen „libě ovoněná“ tekutina.

Pro úplnost doplňuji letní radu Jany Fulierové z její knihy Yoshi a my - Život so samozedom: „Naplňte plastový sáček

vodou, dejte zmrznout, potom dole propíchněte několik dírek a umístěte pejskovi do misky; postupným táním bude mít pes stále čerstvou studenou vodu.“ Přiznávám, že mně se tato rada neosvědčila: mí temperamentní malamuti by ledovou kostku okamžitě rozkousali a spolykali i s nebezpečným pláštěm. Avšak se zmrzlými ledovými kostkami jim v létě udělám spoustu radosti. (A co teprve taková vycházka ke krasobruslařské hale, před níž je kopec umělého ledu?! Klouzání ledních medvědů po ledové kře je ničím proti Framovu a Mishovu srpnovému řádění před krasobruslařským svatostánkem...)

Radost plné misky

Letní výživu tažných psů musíme přizpůsobit snížení jejich pracovní zátěže. Kva-

litní kompletní granulovaná krmiva nejsou všelékem, ale dnes jsou v krmených dávkách našich čtyřnohých přátel jistě nezastupitelná. (V letním období dáváme přednost zejména hypoalergenním typům krmiv.) Ani v létě však nesmíme zapomenout na maso, i když zákonitě snižujeme podíl živočišných tuků. Příroda nám navíc štědrě nabízí spoustu druhů ovoce a zeleniny: dopřejme pejskům přirozený přísun vitaminů a minerálů. (Proti gustu žádný... mí psi zbožňují téměř veškeré ovoce - sami si sbírají jahody, trhají třešně, baští jablka, chroupají hrušky, louskají ořechy, oždibují rybíz, angrešt, sbírají švestky. Do krmné dávky jim strouhám mrkev, přidávám kedlubny a - kukuřici - v období „mléčné zralosti“, po které se mohou utlouci.) V miskách našich čtyřnohých přátel by neměly chybět ani mléčné výrobky, zejména tvaroh a sýry.

Do potravy (případně do napájení - ale do potravy je to podle mého názoru výhodnější) je dobré přidávat speciální elektrolyty (například „Elektrolyt psi“). Výborně napomáhá regeneraci výkonného potencionálu a má rovněž přímý vliv na rozložení tekutin v těle a přenos elektronáboje ve svalcích a tím potažmo i na vyšší výkonnost. Při intenzivní zátěži brání úniku elektrolytů, rovněž vyrovnává ztrátu minerálních solí a stopových prvků při svalové únavě. Je i nesmírně výhodný v horkých letních dnech.

Vynikajícím přípravkem je i tekutý roztok s L-karnitinem (pro zvýšení výkonného potencionálu psa). (L-karnitin či carnitin hraje klíčovou roli v energetické látkové výměně veškerého svalstva včetně srdce. L-karnitin je látka podobná vitaminům. Může být v organismu vytvořen z aminokyselin Lysin a Lethionu a je velkým množstvím obsažen ve svalcích. Pes však ztratil takzvanou vlastní syntézu, tedy i vytváření L-karnitinu z aminokyselin pravděpodobně historickou nepřetržitou nabídkou L-karnitinu v mase ulovených zvířat před tisíci lety.) Primárním zdrojem energie pro svaly kostry a obzvláště pro srdeční sval jsou tuky. Potřebná energie pro práci svalů je zajištěna spalováním tuků. Tato forma získávání energie je nazývána Beta oxidace. Tuky jsou vytvořeny z mastných kyselin a L-karnitin se váže s mastnou kyselinou a propouští ji do mitochondrií (tj. do místa spalování). Protože tuk může být v těle uložen všude, má tělo vždy zásoby energie. Pokud ale chybí L-karnitin v dostatečném množství, nemohou se mastné kyseliny dostat v optimálním množství do mitochondrií. Tělu chybí - přes exist-

tující zásoby energie ve formě tuku - potřebná vlastní aktivní energie. Tak se projevuje nedostatek L-karnitinu zvláště při zvýšeném požadavku na fyzický výkon. Podle odborníků vykazuje v devátém roce života jedna čtvrtina a ve věku více než dvanácti let již tři čtvrtiny psů srdeční onemocnění. Tento fakt poukazuje podle nejnovějších poznatků na roky trvající nedostatek L-karnitinu, protože srdeční sval používá téměř výhradně mastné kyseliny jako zdroj energie. Přípravky s L-karnitinem (tekuté i práškové) podporují činnost srdečního svalu, zkracují období regenerace po zátěži a podporují imunitní systém. L-karnitin přenáší mastné kyseliny do mitochondrií a tím podporuje tvorbu energie z tuků. Rovněž se podílí na celkové energizaci organismu a zároveň přispívá k redukci případné nadváhy zvířete. Samozřejmě podporuje srdeční a mozkovou činnost a zlepšuje fyzickou a psychickou výkonnost. Navíc i podporuje využitelnost vitaminů rozpustných v tucích.

Nástrahy léta

O nebezpečí zanechat psy za horkého počasí samotné v uzavřených automobilech se psalo neššíslněkrát... Přesto dodnes psi v létě umírají v zaparkovaných autech: nedávno dokonce na parkovišti před brněnským výstavištěm, v němž se zrovna pořádala mezinárodní psí výstava.

O tomto smutném - a vražedném nebezpečí se sama přesvědčila i legendární Joy Adamsonová (autorka nezapomenutelné lvice Elsy), která ve svém zaparkovaném landroveru tak přišla o levhartí kotě.

Léto však přináší i další, mnohem nenápadnější nebezpečí. Jedním z nich jsou lesní asfaltové silničky. Naše země je jimi prošípaná - nekvalitním asfaltem jsou často „vylity“ i odlehlé končiny Šumavy. Je to částečně dědictví „vojenské strategie“ bývalého totalitního režimu, částečně ovšem i „strategie“ lesního hospodářství naší současnosti. Podobným stezkám se ani při pečlivém (až pedantském) plánování túr a výšlapů nelze vyhnout. Rozpálený nekvalitní asfalt (se „rtuťovitými“ bublinami) je trýznitelem psích tlapek (byť sebeodolnějších). Genetičtí rodičové našich psů - vlci - nebyli na asfaltové pasti evolucí vybaveni. Nezbyvá tedy, než abychom naše psí přátele před asfaltovou zhoubou ochránili my! Není to tak těžké: stačí jen před podobnou túrou dobře psí tlapky promazat (například jelením lojem, indulonou, lékařskou vazelínou atd.) a pro jistotu přibalit do batohu speciální psí botičky (booties), které vyrábí nějaká specializovaná firma (booties vyrábí v několika velikostech třeba česká firma ManMat). Na botičky je určitě dobré psa zvyknout „nanečisto“, tedy v době, kdy je vůbec nepotřebuje. Nebude se jich pak chtít (v době, kdy je skutečně bude

potřebovat) zbavit a vyhazovat nožky jako mažoretka či pubertální kladrubák. V letním období rozhodně nemohu doporučit používání psích nosičů (dog-packing); kdy nám v chladnějších měsících naši psi mohou pomoci s nošením výzbroje ve speciálních batůžcích. Nosiče na zádech totiž určitě významně zvyšují nebezpečí přehřátí psího organismu.

Pozorujme psy!

Zdraví našich psů musí být naším „evangeliem“! Proto neustále sledujeme jejich momentální stav, jejich pohodu, potřeby a kondici. Žádný plán, žádný itinerář, žádné „smělé“ cíle nesmějí být dogmatem! Když si to situace vyžaduje, neváhejme ukončit túru nebo zabívakovat. Nejdůležitější na našem konání je naprostá ohleduplnost k našim psům. Vždy nám musí jít nejprve o zdraví, radost a pohodu, a až někde níže v žebříčku hodnot o výkon. Kam nedorazíme dnes, tam dojdeme zítra...

Psí sny

Ať jsou naše letní psí aktivity sebebohatější, tažní psi (alespoň ti typicky severští) patrně ve svých dřímotách sní i v létě o jiskřivém sněhu a zasněžených pláních, k nimž byli zrozeni. A ať je horké léto sebedelší, oni se jednou do svého krásného a mrazivého snu určitě probudí...

Jaroslav Monte Kvasnica

Alaskani milují práci ve spřežení